

БИЛТЕН ЗА ЈАНУАРИ 2016 г.

ПОЛИТИЧКА КОРУПЦИЈА

1. Поранешниот премиер **Никола Груевски** продолжува со разни активности – промоции на нови инвестиции, ветување вработувања, бенефиции на одделни категории на граѓани кои би биле финансирани од Буџетот на РМ, па дури и повлекување на одлуката на Владата за продажба на споменик на културата во Битола по острата реакција на граѓаните – кои се во исклучива надлежност на државни функционери, како премиер, министри, директори на агенции, градоначалници и сл. Дополнително, иако е само лидер на политичка партија, Груевски за ваквите партиски активности користи буџетски средства или средства од јавните фондови на државата.

Вакво самоволно и дрско однесување на еден бивш премиер претставува повреда на Законот за спречување на корупцијата, со кој се забранува и се санкционира политичката корупција во форма на злоупотреба на буџетски средства и средства од јавните фондови во функција на изборна кампања или друга партиска активност. Согласно Законот, Државната комисија за спречување на корупцијата има обврска да преземе мерки за спречување на политичката корупција и за покренување на постапка за санкционирање на извршителите на ваквите активности – неприфатлива е пасивноста и толерирањето на ваквото однесување на лидерот на ВМРО-ДПМНЕ Никола Груевски од страна на Комисијата.

ТМ користи прилика да го потсети лидерот на ВМРО-ДПМНЕ Никола Груевски дека, верувал или не, тој повеќе не е премиер на Владата на РМ. Врз основа на поделбата на партиските од државните активности тој не смее да злоупотребува буџетски средства и ресурси на централната и на локалната самоуправа за самопромоција за активности и проекти кои се во исклучива надлежност на државните органи.

ТМ бара од актуелниот премиер Емил Димитриев да ја извести јавноста во кое својство неговиот лидер ги промовира владините проекти во пресрет на предвремените парламентарни избори? Димитриев има обврска да бара стриктно почитување и одвојување на партиските од државните активности, како и забрана за злоупотреба на јавните средства за партиски активности.

ТМ бара ДКСК да почне да се меша во својата работа и да преземе мерки за превенција и санкционирање на политичката корупција.

ИСТОРИСКИ НАЈВИСОКО НИВО НА ЈАВЕН ДОЛГ

2. Јавниот долг на Република Македонија веќе достигна историски највисоко ниво и се приближи на скоро 50% од бруто домашниот производ на земјата. За домашната експертска и стручна јавност веќе не е спорно дека земјата се наоѓа во црвената зона и проблемите со сервисирањето на обврските ќе бидат сè повеќе и повеќе изразени. Она што најмногу загрижува е фактот што надлежните институции, пред сè Владата и Министерството за финансии, сакаат да го релативизираат проблемот со висината на јавниот долг, а владеачката ВМРО-ДПМНЕ упорно повторува дека Македонија е една од најниско задолжените земји во Европа.

Но, факт е дека висината на јавниот долг и сериозноста на проблемите кои ќе произлезат од потешкотиите при неговото сервисирање не може да се релативизираат. Неспорно е дека задолженоста на Република Македонија навлезе во „црвена зона“. Државата е доведена во ваква ситуација како резултат на погрешните политики во сферата на јавните финансии, а особено на страната на јавните расходи и тоа во периодот после 2008 г., кога на предвремените парламентарни избори ВМРО-ДПМНЕ доби апсолутно мнозинство во македонското Собрание.

Домашните експерти веќе ја имаат согледано опасноста во која се наоѓа земјата, па некои од нив предлагаат формирање на фискален совет, како механизам за воспоставување контрола при управувањето со јавните финансии. Други му се обраќаат директно на гувернерот на Народната банка, **Димитар Богов**, повторно да ги преиспита лимитите на домашните банки за вложувања во државни хартии од вредност, бидејќи Владата заемите не ги троши за продуктивни проекти.

И меѓународните финансиски институции, кои до пред извесен период беа резервирани во врска со висината на јавниот долг во земјата, сега веќе упатуваат пораки дека Владата конечно мора да направи консолидација на јавните финансии. ММФ објави дека нивото на јавниот долг од 60% од БДП, кое Владата на РМ сакаше да го внесе во Уставот на земјата, е превисоко за земја како Македонија. Исто така, некои кредитори, како Светска банка, го условуваат трошењето на средствата од нивните заеми строго наменски, по изборите што треба да се случат оваа година. Ова е јасна порака дека и овие финансиски институции се сомневаат дека нивните заеми нема да бидат потрошени за намената за која ги зема Владата и дека е можно да ги употреби во предизборни цели, како на претходните парламентарни избори.

Сепак, и покрај сите предупредувања, новите задолжувања не стивнуваат, туку се зголемуваат, што води кон понатамошно зголемување на јавниот долг. Во текот на јануари 2016 г. Министерството за финансии во неколку наврати ја задолжи државата за многу поголеми износи отколку што беше планирано. Дополнителниот заменик-министер за финансии **Кире Наумов** го обвини министерот за финансии **Зоран Ставревски** дека го прекршил Законот за јавен долг и подзаконските акти со кои се регулира начинот и постапката за издавање државни хартии од вредност. Наумов најави дека ќе поднесе жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка при работен однос во

втор степен со која ќе го оспори одржувањето на аукцијата која треба да се случи на почетокот на месец февруари.

ТМ го повикува министерот за финансии **Зоран Ставревски** да превземе конкретни чекори за консолидирање на јавните финансии на Република Македонија – тој мора конечно да ги стави интересите на земјата пред интересите на ВМРО-ДПМНЕ. Го повикуваме и техничкиот премиер **Емил Димитриев** да се одважи и да застане во одбрана на интересите на македонските граѓани.

НОВИ ДОЛГОВИ НА ФОНДОТ ЗА ПЕНЗИСКО И ИНВАЛИДСКО ОСИГУРУВАЊЕ НА МАКЕДОНИЈА (ПИОМ)

3. Во извештајот за месец декември 2015 г. ТМ ги изнесе проблемите што го следат Фондот за ПИОМ и неговите долгови во тогашен износ од околу 13 милиони евра кон двете друштва кои управуваат со двата задолжителни приватни фондови – НЛБ Нов пензиски фонд и КБ Прв отворен задолжителен пензиски фонд. На почетокот на јануари 2016 г., заедно со спроведената аукција на државни хартии од вредност од страна на Министерството за финансии, се изврши емисија на дополнителни државни хартии од вредност, а со добиените пари е покриен долгот на ПИОМ кон наведените приватни пензиски друштва за 2015 г.

Но, иако ПИОМ го расчисти овој долг, во јануари направи нов, кој според Министерството за труд и социјална политика изнесува околу **440 милиони денари** или нешто повеќе од **7 милиони евра**. Ова значи дека проблемите во Фондот за ПИОМ воопшто не се решени и дека оваа институција не е во можност да ги исполнува своите обврски, па затоа незаконски ги користи средствата што треба да ги уплати на сметките на осигурениците во приватните пензиски фондови. Така, Фондот за ПИОМ и во јануари месец директно оштети 400 илјади осигуреници во двата приватните пензиски фондови. Врз основа на ова, министерот за труд и социјална политика **Фросина Ташевска-Ременски** најјави кривична пријава заради попречување да се изврши надзор во работата на Фондот за ПИОМ и да се види зошто настануваат долговите, дали поради недостиг на пари или поради нешто друго.

Но, нешто слично како и минатиот пат, директорот на Фондот **Шаип Зенели** не е достапен за јавноста, од Фондот за ПИОМ официјално не даваат никакво објаснување зошто се јавува нов долг, а од Министерството за труд и социјална политика велат дека постојано се прават опструкции за да не се добие вистинската слика што се случува во Фондот за ПИОМ. Реакцијата изостанува и од страната на Агенцијата за супервизија на задолжителното капитално осигурување (МАПАС). Како и минатиот пат, директорот на МАПАС, **Булент Дервиши**, кој е од иста партија со директорот на Фондот за ПИОМ, нема да покрене прекршочна пријава против ПИОМ.

Евидентно е повторно прекршување на Законот за задолжително капитално финансирање пензиско осигурување од страна на Фондот за ПИОМ и сето тоа се

толерира од сите инстанци на власта кои се од редовите на ВМРО-ДПМНЕ и ДУИ. Според овој Закон уплатата на придонесите за пензиско и инвалидско осигурување се врши согласно со Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување. Тоа значи дека Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Македонија ги пренесува придонесите на членовите на задолжителните пензиски фондови на сметките на избраните задолжителни пензиски фондови веднаш, а најдоцна во рок од пет работни дена од приемот на придонесите. Тоа Фондот за ПИОМ не го направил во рок од 5 дена и сега Фондот повторно има долг од околу **440 милиони денари**. Фондот на ПИОМ директно го прекршува Законот за задолжително капитално финансирано пензиско осигурување со тоа што го скратува периодот на оплодување на подоцна пристигнатите придонеси и ги оштетува сите членови на приватните пензиски фондови. Со тоа, се отвора можност за поведување соодветни судски постапки од страна на оштетените членови на фондовите.

ТМ повторно го повикува директорот на Фондот за ПИОМ, директорот на МАПАС, министерот за труд и социјална политика, министерот за финансии и техничкиот премиер Емил Димитриев да превземат конкретни чекори за разрешување на овој голем проблем, со оглед на тоа што состојбите од месец во месец се влошуваат. Премиерот Емил Димитриев треба на македонската јавност да ѝ објасни кој ќе ја плати евентуалната штета, но и да каже дали поради нестручноста и неодговорно работење некој ќе понесе и политичка одговорност?

ПАРТИЗАЦИЈА НА ЗАКОНСКИ ДЕФИНИРАНИТЕ НЕЗАВИСНИ КОМИСИИ

4. Со изборот на новите членови на Комисијата за заштита од дискриминација целосно се игнорирани законските критериуми, со што Владата уште еднаш недвојбено манифестира дека ја продолжува практиката да ги крши законите кои самата ги предлага, а Собранието како нејзин извршител ги усвојува. Имено, според чл. 16 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, Комисијата за заштита од дискриминација е самостоен и независен орган кој работи согласно надлежностите утврдени со овој Закон. Во чл. 18 од истиот Закон е предвидено дека за член на Комисијата може да биде „именувано лице кое има високо образование и искуство од областа на човековите права или општествените науки“.

Наспроти вака утврдените јасни критериуми, како и во случаите со изборот на членови во другите т.н. независни комисии и регулаторни тела (ДКСК, Комисијата за слободен пристап до информации, Регулаторната комисија за енергетика, АЕК, Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги и други), јавноста повторно беше сведок на изигрување на критериумите. Од пријавените 40 кандидати, меѓу кои и добри познавачи на оваа област, ВМРО-ДПМНЕ и ДУИ си ги избраа партиските војници: поранешни пратеници (**Александар Спасеновски, Ирфан Дехари и Беким Кадриу**), верни поддржувачи на нејзините политики (**Александар Даштевски, Тони Науновски и Јован Ананиев**), како и блиски роднини на нејзините поддржувачи (**Нена Неновска-Георгиевска**).

Наместо владеење на правото и заштита од дискриминација, граѓаните од вака избраните членови на овој т.н. независен и самостоен орган – за чие членување секому му следуваат по 45.000 денари месечен надоместок – може да очекуваат дека слепо ќе ги спроведуваат наредбите на Владата.

5. Истовремено, Владата го награди **Горан Трајковски**-долгогодишен директор на УЈП, со именување за директор на Дирекцијата за заштита на лични податоци, иако според прислушваните снимки тој е еден од главните актери за кои постојат сериозни сомневања дека ја злоупотребил службената положба и овластување, преку притисоци, закани и драстични казни за фирмите кои не биле блиски до власта, а во исто време го аминуваше криминалот на фирмите лојални на неговата политичка партија, ВМРО-ДПМНЕ.

ТМ, врз основа на неговиот анкетен лист доставен до ДКСК, укажуваше дека Горан Трајковски за време на мандатот како директор на УЈП се стекнал со значителен имот кој не соодејствува со неговите редовни примања и ја повика Државната комисија за спречување на корупцијата да покрене постапка за испитување на неговата имотна состојба, согласно чл. 36 од Законот за спречување на корупцијата. Се разбира, не бевме изненадени што изостана каква било реакција од Комисијата кога се работи за високи владини функционери.

Со оглед дека Владата нема намера во независните и самостојни комисии и регулаторни тела да именува лица со кредибилитет и докажани експерти од областа за која се именуваат, ТМ ќе бара од наредната демократски избрана Влада да ги измени и дополни сите закони со кои се предвидува основање на ваквите тела. Со измените да се предвиди НВО секторот и независни експерти од соодветната област да учествуваат во изборот на членовите во овие законски дефинирани независни комисии и регулаторни тела. Мора да се постави брана за партиските војници да бидат наградувани со изборот во овие тела, само врз основа на нивната послушност кон партијата.

Од наредната ДКСК, ТМ ќе бара да покрене постапка за испитување на имотната состојба на сите функционери, меѓу кои и на Горан Трајковски, за кои постои сериозно сомневање дека за време на мандатот незаконски се стекнале со имот кој значително ги надминува нивните редовни приходи.

МИЛИОНСКИ СУМИ НАРОДНИ ПАРИ НА СМЕТКА НА "СЕКЈУРИТИ ГРУП СЕРВИСИС" (СГС)

6. СГС е агенција за обезбедување за која во јавноста се претпоставува дека е во блиски врски со поранешниот директор на УБК Сашо Мијалков. Тоа, врз основа на објавените „бомби“, се потврди дека не е шпекулација.

За само 5 години од основањето, СГС стана доминантна во бизнисот со обезбедување, потиснувајќи ги зад себе сите останати фирми со долгогодишна

традиција и искуство. Оваа агенција ги има добиено речиси сите поголеми и поважни тендери распишани од страна на државни и јавни институции, бидејќи тендерите се распишуваат со услови кои може да ги исполни исклучиво агенцијата СГС. Најсвеж пример е објавениот оглас од страна на ЈП „Нискоградба“ од Битола, за ангажирање на двајца чувари. Во објавениот оглас на веб страната на Бирото за јавни набавки еден од клучните критериуми е фирмата да достави доказ дека има минимум 250 вработени кои имаат легитимации за обезбедување.

Илустративен е начинот на кој во 2014 г. ЈП за државни патишта распиша тендер за обезбедување на наплатните станици на автопатите низ Република Македонија. Во тендерската документација биле предвидени услови кои можела да ги исполни само СГС и тоа: во редовен работен однос да имаат најмалку **500 извршители** со валидни лиценци за обезбедување; најмалку **300 службени легитимации** издадени од комора за обезбедување на имот и лица на РМ; да поседува и користи најмалку **30 патролни возила**, **80 парчиња огнестрелно оружје**, **200 преносни комуникациски уреди** и во последните 3 години да остварил обрт од **100 милиони денари** или околу **1,6 милиони евра**. Вредноста на договорот изнесува 12 милиони денари, без ДДВ. Кога ќе се видат вака специфицираните услови, јасно е дека постои една домашна агенција за обезбедување која има повеќе од 500 вработени, повеќе од 200 преносни комуникациски уреди, 30 патролни возила, 80 парчиња оружје, а во исто време во последните 3 години остварила обрт од 1,6 милиони евра – агенцијата за обезбедување СГС.

Транспарентност Македонија редовно ги следи сомнителните случаи со јавните набавки во кои се содржат индиции за голема корупција. Бараме од органите надлежни за тоа да преземат енергични мерки за санкционирање на лицата кои се ставиле над законите.

ТРАНСПАРЕНТНОСТ МАКЕДОНИЈА

бул. Партизански одреди бр. 40/1-10

1000 Скопје

тел. 02/3112 763